

**NORD-TRØNDELAG
BONDELAG**

Nord-Trøndelag fylkeskommune
Postboks 2560
7735 STEINKJER
Norge

Vår saksbehandler
Pål-Krister Vesterdal Langlid
74 13 50 84

Vår dato
09.01.2013
Deres dato

Vår referanse
12/01402-2
Deres referanse

Jordbruksforhandlingene 2013 - uttalelse til Nord-Trøndelag Fylkeskommune

Nord-Trøndelag Fylkeskommune har bedt Nord-Trøndelag Bondelag om innspill til årets jordbruksforhandlinger, som bakgrunn for fylkeskommunens behandling og innspill til forhandlingene.

Fylkesbondelaget har innledet arbeidet med sin uttalelse til Norges Bondelag om jordbruksforhandlingene 2013. Og i dette brevet gis de foreløpige hovedprioriteringene fra Nord-Trøndelag Bondelag.

A. Bakgrunn

Den nye Stortingsmeldingen om landbruks- og matpolitikken, samt oppfølgingen av den regionale landbruksmeldingen i Trøndelag, danner bakteppet for vårt innspill.

Landbruks- og matmeldinga fastsetter ambisiøse målsettinger for utviklinga av norsk landbruk og matproduksjon de kommende åra. For å opprettholde vår forsyningsgrad må innenlands produksjon av mat øke med 1 % i året fram mot 2030. I Trøndelag er den uttalte politiske målsettingen at landbruksproduksjonen skal økes med 1,5 % årlig i samme periode. Dette med utgangspunkt i at Trøndelag i nasjonal sammenheng har et aktivt landbruksmiljø og godt ressursgrunnlag for økt landbruksproduksjon.

Nord-Trøndelag Bondelag mener det er svært viktig at nasjonale og regionale politiske myndigheter signaliserer så klare målsettinger for videreutvikling av landbruket i Trøndelag og Norge. Årsaken er både innenlandske utviklingstrekk, og ikke minst at framtidig global matsikkerhet har blitt et meget sentralt tema internasjonalt. Det å sikre nok mat til en raskt økende befolkning på en jordklode med klimaendringer, er den viktigste utfordringen verdens befolkning står overfor på sikt.

OECD og FAO skriver i sin Food Outlook 2012 – 2021 at landbruksproduksjonen på verdensbasis må øke med 60% de nærmeste 40 årene, for å dekke den økende etterspørselen. Allerede i 2021 vil jordas befolkning ha økt med 680 millioner sammenlignet med 2012. Men til tross for forventet nominell prisøkning på matvarer globalt, forventes en langsommere vekst i produksjonen det kommende tiåret. Grunnen til dette er økende ressursmangel,

Bondelagets Servicekontor AS

Postadresse: Hamnegata 33 7714 Steinkjer Nord-Trøndelag Bondelag Bondelagets Servicekontor AS	Besøksadresse: Hamnegata 36 7725 STEINKJER Org.nr.: 939678670 Org.nr.: 985063001 MVA	Telefon: 74135080 Bankkonto: 9365.13.25844 Bankkonto: 8101.05. 91392	E-postadresse: nord.trondelag@bondelaget.no Internett: http://www.bondelaget.no/nord-trondelag/
---	---	--	---

Vår dato	Vår referanse
21.12.2012	12/01402-2

---

miljøbelastning og økte produksjonskostnader. FAO og OECD skriver med bakgrunn i dette at hovedutfordringen for landbruket er å øke produktiviteten på en mer bærekraftig måte, for å møte den økte etterspørselen etter mat, fôr, biodrivstoff og fiber.

Disse utviklingstrekkene, sammen med de innenlandske politiske målsettingene for landbruket, understreker behovet for å utnytte jordressursene effektivt også i Norge. Dette gjelder både innmark og utmark. Landets produksjonspotensial må utnyttes gjennom en politikk som gjør jordbruk og produksjon av mat lønnsomt.

I dag viser imidlertid statistikken at jordbruksarealet i Norge er redusert fra et nivå på 10,36 millioner dekar i 2002 til 9,9 millioner daa i 2012, en nedgang på 450 000 daa. Bare de siste fem årene har nedgangen vært på 326 000 daa. I samme femårsperiode har jordbruksarealet i Nord-Trøndelag gått ned med 20 200 daa til 866 000 daa i 2012, til tross for aktiv nydyrking i fylket. Arealnedgangen skyldes delvis nedbygging av dyrka jord, men i hovedsak er arealnedgangen et resultat av at jordbruksareal går ut av drift. Dette er alvorlig!

Agrianalyse har i Rapport 4-2012 konkludert med at norsk landbruksvarehandel de siste ti årene viser en sterk vekst i importvolum, samtidig som eksportvolumene er stabile. Med unntak av svin og fjørfe har norske produksjonsvolum i beste fall stagnert, og det er en fallende tendens i forhold til etterspørselen i markedet for mange produksjoner og produkter. Det betyr i klartekst at det er importvolumene som dekker opp den økte etterspørselen av mat i Norge.

Denne utviklingen er ikke forenlig med våre nye landbrukspolitiske målsettinger, og det må vises politisk vilje til å sikre økt norsk landbruksproduksjon framover!

Vi registrerer at denne viljen ikke var tilstrekkelig til stede i fjorårets forhandlinger. Vårens jordbruksforhandlinger blir dermed avgjørende for å vise at landbruksmeldingens målsettinger følges opp med nødvendig landbrukspolitisk virkemiddelbruk.

B. Viktige premisser for å nå målsettingene

Vi vil peke spesielt på styrking av tollvernet og distriktsprofilen i virkemiddelbruken som viktige premisser for å nå målsettingene om økt innenlandsk produksjon.

Styrking av tollvernet var et hovedkrav både fra Nord-Trøndelag Bondelag og Norges Bondelag til forhandlingene i 2012. Organisasjonene fikk ikke gjennomslag for dette i fjorårets forhandlinger, noe som også var en viktig årsak til forhandlingsbruddet. Det er imidlertid svært viktig at Regjering og Storting i Statsbudsjettbehandlingen høsten 2012 styrka tollvernet for viktige landbruksprodukter gjennom innføring av prosenttoll. Men aktiv styrking av tollvernet vil fortsatt være et legitimt og nødvendig verktøy i norsk landbrukspolitikk framover. ***Nord-Trøndelag Bondelag mener det er helt nødvendig å etablere en fleksibel håndtering av tollvernet, for å sikre den til enhver tid beste tollbeskyttelsen for norsk produksjon. Vi vil spesielt peke på behovet for å styrke tollvernet på grøntsektoren, som i dag lever med meget sterk importkonkurranse.***

Distriktsprofil i virkemiddelbruken og styrka kapitaltilgang i distriktslandbruket er etter vår vurdering nødvendig for å sikre utnyttelse av de nasjonale jord- og beiteressursene også framover. En slik styrking må skje i form av et betydelig løft i budsjettoverføringene. I tillegg må generelle utviklingsvirkemidler rette mot næringslivet i distriktene i Innovasjon Norge - systemet også åpnes for landbruket.

Landbruk for å møte utfordringene

Jordbruk er som kjent den viktigste næringa i Nord-Trøndelag målt i verdiskaping og sysselsettingseffekt. En landbrukspolitikk som gir inntektsmuligheter for næringa og et aktivt jordbruk med variert bruksstruktur er avgjørende for Nord-Trøndelags utvikling.

Foreløpige hovedprioriteringer fra Nord-Trøndelag Bondelag:

1. *Et betydelig inntektsløft for å øke landbrukets konkurransekraft og matproduksjon*
2. *Et omfattende løft for arbeidskrevende husdyrproduksjoner*
3. *Styrking av investeringsvirkemidler*

Et betydelig inntektsløft for å tette inntektsgapet er det grunnleggende kravet.

Produktivetsframgangen har vært svært stor i landbruket de senere åra. Næringa får imidlertid ikke ta tilstrekkelig del i gevinsten av dette. Jordbruksavtalene inngått de siste åra har forutsatt en inntektsutvikling på linje med andre grupper i kroner, men landbruket har ikke beholdt produktivetsgevinst i form av tetting av inntektsgapet til andre grupper. Det er gjennomført betydelige strukturendringer, uten at dette har resultert i vesentlig bedring i opplevd lønnsomhet for den enkelte bruker.

Tetting av inntektsgapet er helt nødvendig. Den kronemessige forskjellen i inntekt mellom jordbruket og andre grupper må tettes, dersom næringa i åra framover skal være i stand til å konkurrere om arbeidskraft, og samtidig sikre nødvendige fornying av driftsapparatet og vedlikehold av jordressursene. For å ivareta målsettingene i Stortingsmeldinga og den regionale landbruksmeldinga, er det ikke tilstrekkelig å framskrive utviklinga vi har hatt i landbruket fram til i dag. Produksjonsgrunnlaget og produksjonsevnen må økes gjennom virkemiddelbruk som gjør det lønnsomt å produsere mat i Norge.

De arbeidskrevende husdyrproduksjonene har små muligheter for å kompensere et lavt lønnsnivå i landbruket med annen inntekt. Det er krevende til enhver tid å ha ansvar for husdyra, og den store økningen i bruksstørrelsene gjør det nå mer nødvendig å leie inn arbeidskraft. Disse produksjonene utgjør en stor andel av sysselsettinga i nord-trøndersk landbruk. I tillegg er det innenfor disse produksjonene det kreves de største investeringene for å fornye driftsapparatet og sikre framtidig drift. Økonomien i de arbeidskrevende produksjonene bør styrkes med budsjettmidler blant annet gjennom å øke husdyrtilskudd.

Samtidig må en fortsatt utnytte mulighetene til å øke målprisene for sentrale husdyrprodukter. Dette forutsetter imidlertid som tidligere nevnt at en utnytter mulighetsrommet i eksisterende WTO-avtale, og fortsatt går over til prosenttoll for utvalgte toll linjer.

For å kunne øke innenlands produksjon av mat mener Nord-Trøndelag Bondelag at det er viktig både å øke kornproduksjonen og å øke utnyttelsen av grovfor og beiteressursene. Vi mener virkemiddelbruken må sikre bedre lønnsomhet i å utnytte grovforressursene. Kraftforprisen er viktig for økonomien i husdyrproduksjonene. Vi mener kornprisen ikke kan økes før en samtidig kan kompensere kostnadsøkningen i husdyrproduksjonene med reelle økninger i målpris for husdyrproduktene. Nødvendig bedring av økonomien i kornproduksjonen bør komme som et grunntilskudd pr kg korn.

Melkeproduksjonen er hjørnesteinsbedriftene i mange nordtrønderske kommuner og en

Vår dato	Vår referanse
21.12.2012	12/01402-2

---

bærebjelke i norsk landbruk, spesielt i distriktsjordbruket. Det er kritisk nødvendig å styrke økonomien i melkeproduksjonen både på kort og lang sikt. Norsk storfekjøtt- og melkeproduksjon trenger en snuoperasjon. Det betydelige og økende markedsunderskuddet for storfekjøtt må tettes. Derfor trengs økte investeringer og økt lønnsomhet i denne produksjonen.

Det er nødvendig å dreie virkemiddelbruken noe fra støtte i form av arealtilskudd over til støtte til produksjon i form av dyretilskudd og grunntilskudd korn. Dette for å stimulere produksjon. Disse endringene må dekkes inn med friske midler over statsbudsjettet.

En har i dag en utfordrende markedssituasjon på gris, med markedsoverskudd. Det er viktig å få kontroll på dette overskuddet for å kunne hente ut målpris og gi rom for framtidig målprisøkning.

En økning i investeringsvirkemidlene vil lette nødvendige nyinvesteringer i melk og andre arbeidskrevende produksjoner. Investeringsstøtten bør gis opp til 35% av kostnadsoverslaget. Dette vil ha en utløsende effekt, og bedre lønnsomheten i framtidige utbyggingsprosjekter.

Nord-Trøndelag Bondelags holdning er i utgangspunktet at lønnsomheten i den løpende produksjonen bør være så god at investeringsvirkemidlene er unødvendige. Vi ser imidlertid at dette ikke er tilfelle, og mener det vil være nødvendig å prioritere investeringsvirkemidlene sterkere framover, for å sikre nødvendig fornying av driftsapparatet i melkeproduksjonen spesielt. Stortingsmeldingen slår også fast at investeringsvirkemidlene skal styrkes framover.

Distriktsprofil og kapitaltilgang i distriktene

Nord-Trøndelag Bondelag ønsker å prioritere distriktsjordbruket. Arbeidsplasser og bosetting knyttet til landbruket, betyr relativt mest i distriktene. De grovforbaserte produksjonene, som melk- og storfekjøttproduksjon, ammeku og sau, har sin hovedtyngde i distriktene og må fortsatt løftes særskilt.

Nord-Trøndelag Bondelag vil peke på en særskilt utfordring med hensyn til å sikre nødvendige investeringer i distriktslandbruket. Det er en generell trend at det har vært underinvestert over tid i viktige produksjoner. Begrensa eiendomsverdigrunnlag i distriktene gjør det vanskelig å få tilgang til nødvendig kapital for fornying av driftsapparatet gjennom bank. Dette hemmer nødvendig utvikling i distriktene.

Nord-Trøndelag Bondelag etterlyser derfor mer aktiv virkemiddelbruk for å holde oppe aktiviteten og mangfoldet i distriktslandbruket. Vi mener Innovasjon Norge må tillegges en langt mer aktiv rolle i distriktsutviklingsammenheng. Etter vår vurdering har en for ensidig fokus på lønnsomhetsvurderinger ved tildeling av investeringsvirkemidler, sammen med underfinansiering av ordningene, hemmet nødvendig utvikling i distriktene. Det er nødvendig at det offentlige virkemiddelapparatet tar større risiko i distriktene for å holde oppe aktiviteten basert på de naturgitte ressursene. Innovasjon Norges ordninger med risikolån må kunne gis til landbruksvirksomhet.

Med vennlig hilsen

Elektronisk godkjent, uten underskrift

Asbjørn Helland

Pål-Krister Vesterdal Langlid

Vår dato
21.12.2012

Vår referanse
12/01402-2
